

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, apryl 1996
lětnik 46

4

Jutry w Blótach

Měrcin Nowak-Njehorński

BOŽE SŁOWO ZA NAS

Lube sotry, lubi bratřa, słowo wo křižu je hněw a pohóršk! Martin Luther, na kotrehož 450. posmjertniny 18. februara spominachmy, je to přeco zaso zwuraznił. A dokelž je słowo wo křižu w swojej cyłej hłubokosći chutnje wzał, je tež swoje cyłe žiwjenje so wo njo bėdžił.

Tole činimy w póstnym času nětk tež na wosebite wašnje. Japoštoł Pawoł pisa w 1. liscě na Korintiskich: „Přetož słowo wo křižu je bláznosć za tych, kiž zhujeni budža, nam pak, kiž zbožni budžemy, je Boža móc.“ Je bláznosć, so na připowědanie pohóršić, přetož hdyž sej surowosć tuteho ćerpjenja a wumrěća předstajam, mje ze stroželemi huška. hač bych ja napohlad na Golgače znjesl? Sym sej wědomy, zo by dyrbjał tutón surowy wosud Boha, kiž bu w svojim Synu křižowany, poprawom mi płaćić. Njესjym to ja, kotryž přeco

zaso sam swoje puće pyta, kotryž so sam na swoje mocy spušća, hač so za Božej wolu praša a po njej potom žiwy je? Křiž je, wot wonka widžane, bláznosć, wot nutřka sem pak jasny špihel: Tutón wusud tebi tu a džensa płaći, kiž chceš přeco zaso swój Bóh być.

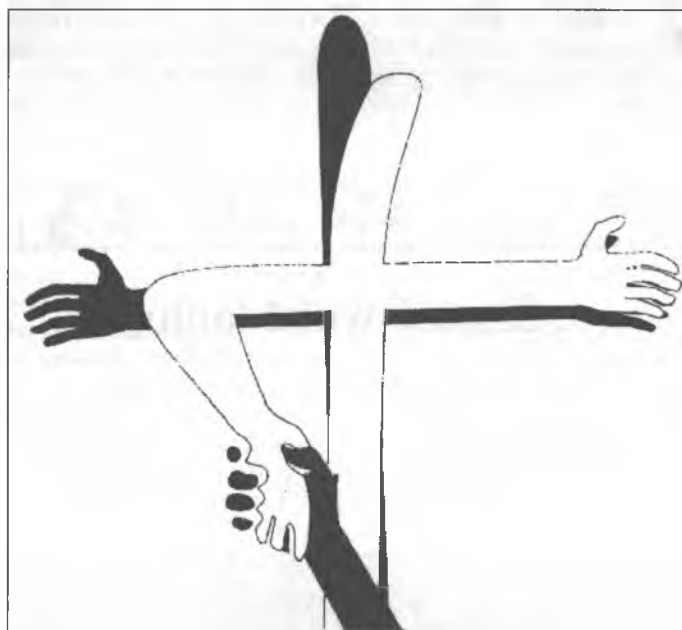
Křiž pak je zdobom „Boža móc“. To je najwjetše připrajeenje zboža, kotrež móže so každemu z nas darić. Naš njebjeski Wótc wozmjje we swoim Synje chłostanje, kiž nam płaći, na sebje. Martin Luther wopisuje to z wobrazom: Bóh jako sudnik skoći sam na městno wobskorženeho, zo by wusud ze wšej surowosću počerpjeł. Naš Wótc w njebjesach nochce, zo bychmy zahynili, ale wón skići nam nowy započatk. Za mnje zwurazni so tute njewopřimliwe, tute njelogiske přiwzaće jasnje w modernej rysowance, kotruž wužiwa Módry křiž, kiž stara so wo wotwisnych ćłowje-

kow wot alkohola, jako spóznawanske znamjo. Tón, kiž za nas na křižu wumrěje, skići nam ruku. Wón čehnje nas z cyłeje hłubokosće a ze wšej nuzy našeho žiwjenja. Wón dźerži nas kruće, zo by nam Božu móc za naše žiwjenje tu a džensa darił.

Křiž Jezusa Chrystusa pokažuje nam, što my jako ćłowje-

kojo před Bohom smy, a zjewi nam zdobom Bože přiwzaće. Što móže za naše žiwjenje jako křescenjo drohotniše być? Njech nam Jezus ruku skići! A nětk so sebje hižo prašam, hač njeje symbol křiža jako zakonsce postajene wuhotowanske znamjo za šule předrohtny?

Christoph Stolte, farski wikar při Michalskej w Budyšinje

Kubłanski džen

Po zwučenym wašnju wotmě so 12.2.96 znowa serbski kubłanski džen. Wón so zahaji z kemšemi w Michalskej cyrkwi. Přėdowanje fararja Feustela bě zložene na duchowne hesło dnja po Jap. skutkach 16,9-15. Wón namołwi přitomnych, zo ma so křescán po přikładze tamnje makedonskeje žonskeje z Filipy stajnje znowa wotwřěć Božemu słowu. Na tajke wašnje mamy so tež džensa sami sebje prašeć a pruwować, kak derje jo znajemy, hač jo prawje zrozumimy a kak daloko so po Božej woli mamy. Tutemu zaměrejma tež služić každolětny kubłanski džen, zo by křescánske posel-

stwo swoje zdawna hłuboko křenje w Serbach wobchowało.

Po Božej službje pokročowaje so z přednoškami a rozmołwami na farskej žurli.

Jako přėni porěča synodala Latka z Přiwćic. Wón poda nam přehlad wo svojim skutkowanju w synodze Sakskeje krajnje cyrkwe, kotrež je jako zastupjer Serbow 22 lět přisłušał. Bě to čas čėžkich rozsudow a zamołwitych wobzamknjenjow křescánskeje cyrkwe w ateistiskej NDR. Dokelž džěše tehdysemu statej wo politiske připóznaćje na swěće, bě tutón skónčnje nuzowany, tež cyrkej jako bytostny faktor připóznać a jej wěste prawa prizwolić. Ze zaslužbu br. Latki tež je, zo zamó so struktura serbskeje superintendenty dale wobcho-

wać. Za jeho swěrnú službu so jemu serbski superintendent Albert w mjenje ewangelskich Serbow wutrobnje podžakowa.

Dokelž spominaše so lětsa na 450. posmjertniny M. Luthera, wěnowaše so farar Malink wuznamej jeho wosoby a wuskutkam reformacije za Serbow. Po zasadach poslušnosće w staršiskim domje kručé kublany Luther njebě rodženy rewolucionar, ale skerje teologisce konserwatiwna wosoba, kotrejž džěše wo wotstronjenje njedostatkow w cyrkwi. Jeho přiwisnicy běchu často radikalniši hač wón. Reformacija je Serbam wunjesła přédowanje Božeho słowa w maćernej rěči. Sćehowachu spočatki nabožneho a pozdžišo swětneho serbskeho pismowstwa: Tak smy džensa hišće do wěsteje měry žiwi wot lutherskeje tradicije.

Temje cyrkeja ašula wěnowa-

še so po připołdniej přestawce knjeni Kawkalowa, kiž podawa nabožinu na Serbskim gymnaziju. K temu předstaji wučbne plany a wotpowědne wučbnyce. Podawanje nabožiny po přewróće bě zwoprědka njezwučena wěc, kiž trjeba k zadomjenju a k akceptancy swój čas. Njeje pak tu žaneho nuzowanja. Znamki w tutym předmjeće pak so hodža jeno dawać za samu wědu, za wěru pak nic.

Ważny bě přinošk knj. H. Wićazoweje, kiž porěča k temje: Cyrkej - symbole - wumělstwo. Mamy džensa wěste čez, spóznać zmysł symbola w načasnym a z tym tež cyrkwinym wumělstwje. Kóžda tworbama nadawk, čłowjeka k rozmyslowanju namołwjeć. Kóždy wumělc spyta tutón zaměr na swoje wašnje dópcěć. Druhdy samo z wěstym wotpohladom prowokacije, kiž móže so

w njezwučenyh barbach abo formach jewić. Koleso móže ze swojej kulojtosću być pokazka na wobzamknjene žiwjenje. Swěčki a wobrazy pak rěča k wutrobje.

K temje rěče w cyrkwi so wobšěrnje wěnowaše knj. Kata Malinkowa. Hnydom na spočatku zwěsći: „Rěč w cyrkwi so měnja, a štož kemse njechodži, ju wjace njerozumu.“ Tak su nam džensniše originalne Lutherowe teksty lědma hišće zrozumliwe. Tuž je trjeba, tež serbski lekcionar znowa přehladać, dokelž stej so rěč a prawopis mjeztym změniłoj. Wotpowědny wuběrk ludži na tym džěla. Wo čezach tajkeho džěla poda přitomnym nazorne přikłady. Wšitko ma so po wšelakich aspektach widjeć, štož płaci tež za přeložowanje. Změni pak so jeno telko, zo wostanje starym a młodym zrozumliwe.

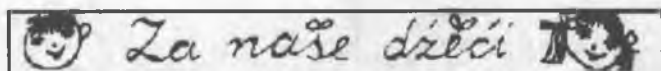
Na koncu poda serbski superintendent Albert krótki přehlad wo swojim njelochkim přédowanju po lužiskich wosadach. Nazběrane wuslědki a nazhonjenja su jara wšelake.

Tak bě cyły dzeń dosć napjelnjeny z wažnymi prašenjemi našeho nabožneho a narodneho byća. Wupraji so na koncu džak wšěm, kiž su njesebičnje k poradženju dnja přinošowali.

Tež serbski bus lětsa zaso pojedže. Nadrobnišo wo tym budže z časom zhonić z PB.

Na kromje zeńdženja wubudži wěstu njespokojnosć zarjadniski zakaz parkowanja, dokelž słuša ležownosć při cyrkwi z nowšeho časa do wobwoda za pěškow. Płaci to tež za wopytowanje cyrkwinich zarjadowanajow. Snano hodži so prašenje hišće k spokojnosći wobeju stronow rozrisać.

A. G.

Česak k wuhódanju

1	2	3	4	5

Lube dźěci, nadžijam so, zo na nabožinje a na pačerjach přeco derje kedźbujecie. Tuž tež zawěsće na wšitke prašenja bórže prawu wotmołwu namakaće:

1. Wón bě zwoprědka přećiwnik křesćanow, potom pak je ewangelij samo do Europy přinjesł.
2. Po nim je jedyn ewangelij mjenowany, kiž je přédewšěm za Židow spisany.
3. Tudy je horjeka pytaný japoštoł na torhošću (areopagu) přédował, a wučeni mužojo w tutej europskej stolicy so jeho

připowědanju smějachu. Kak tole město rěka?

4. Biblija powěda wo ludžoch, kotřiž su sej wulku wěžu twarić chcyli, zo bychu sławne mjeno měli. Kak tute město rěka?

5. Pod tutej horu w kraju Midian paseše Mójzas wowcy swogeho přichodneho nana. A tu wotaše jeho Bóh Knjez do služby za Israel. Znajješ tute horu?

Nětko dyrbiće do zbytnych prózdnych kašćikow jenož hišće pismiki H - J - O a Ó zapisać, a ja so Wam džakuju z přecelnym Wjerš pomazy!

H. Šořta

Foto: E. Bigon

Blidowej modlitwje wot Mile Imišoweje za swojeho synka

Do jědže

Božo! přečelniwje
na nas spominaš
a nam lubosćiwje
dary dawaš:
Twoja wšědna dobrota
njech je wot nas chwalena.
Hamjeń.

Po jědži

Božo! Twoja wobrada
je nas wokřewiła.
Twoja ruka šćedriwa
je nas nasyćiła:
Džak ći wutrobny
za to prajimy.
Hamjeń.

(Z předženaka z lěta 1936)

Cyrkej w Minakale

Foto: E. B.

Nowy farar zapokazany

W bohatej měrje bě so nedźelu Reminiscere, 3.3.1996, Minakałska wosada na zapokazanje swojeho noweho duchowneho w Božim domje zešla. Nimo bywšeho wosadneho fararja Feustela běchu přítomni duchowni wokólnych ewangeliskich a susodnej katolskeju wosadow ze Zdžěrje a Radworja.

Swjatočne zwuki zwonow a pozběhowaca hudźba pozawnoweho chóra zahajichu Božu službu. Liturgiju swjećeše Chwačanski farar Noack, kiž tež zapokazanske wopismo krajnocyrkwiného zarjada přečita. Dla zadžěwanja Budyskeho superintendenta Pappieja bě jeho zastupjer farar Leßmann-Klukšanski wobrajdy zapokazanja přewzał. W swojim předowanju zaběraše so wosebje z prašenjom: Što wočakuje wosada wot noweho fararja a što Bóh wot wobeju. Pokaza wosebje na to, zo je při wšěch zrozumliwych wšědných wočakanjach nadawk fararja, swoju wosadu wjesć k jednoće z Bohom. Płaći to wosebje za naš čas, hdžež wšo žedzi za njewobmjezowanej swobodu, w kotrejž často ani Bóh wjace prašany njeje. Přez swojich poso-

łow pak pyta Bóh tež džensa hišće čłowjekow, kiž so jemu dowěrjeja, dokelž zhubi čłowjek bjez njeho přehlad wo tym, što je nuzne a prawe.

Po wotpołożenju sluba zapokazanja zložil nowy wosadny duchowny Frank Seffer swoje nastupne předowanje na Hebr. 11,8-10. Wuzběhny wosebje njewobmjezowanu dowěru Abrahama, kiž je na Bože poručenje wopušćil zwučenu domiznu a so podał do cuzeho, njeznateho kraja.

We wěstosci, zo Bóh z nim pónđe, je so podał do njewěstosće. Tež Luther, kotrehož posmjertniny lětsa wopominamy, je so swój čas na nowe a njeznate puće zwažil. Tajku dowěru a zmužitóść kaž Abraham a Luther trjeba wosada džensa, zo by znowa namakała Boha bjez stracha, zo při tym w žiwjenju překrótko přińdže.

Po předowanju swjećeše so Bože wotkazanje, kiž wosadni w bohatej ličbje přiwzachu.

Swjatočnej Božej službje přizamkny so po zwučenym wašnju hodžina zhromadnosće we wjesnej kulturnej rumnosći. Wuprajichu so při tym postrowy a zbožopřeča nowemu fararjej wot přítomnych duchow-

nych a daljeje zjawnosće. Džak wupraji so wosebje tym, kiž su wosadu w nimale lěto trajacej wakancy swěru podpěrali. Bywši Minakałski farar Feustel w swojich słowach wosebje wobžarowaše woteběracu žiwu serbskosć wosady, kiž je tu při nastupje swojeho zastojnstwa 1959 hišće nadešoł. Nawuknywši dospólnje serbsku rěč je

jako rodzeny Němc 37 lět swěru Minakałskej wosadze tež z prawidłownym serbskim předowanjom služil.

Nowy duchowny Seffer je so narodil w Pěrnje a je naposledk skutkował w Großenhainje. Bóh Knjez chcył wšu jeho sprawnu prócu w službje jemu dowěrdzeneje nowoje wosady zohnować. **A. Grofa**

Cyrkej w Minakale

Foto: Maćij

Stara bibliska powěsć z trochu hinašim kóncom

Jako smy z Babela wupućowali ...

Kaž Swjate pismo powěda, bě na zemi rěč jenička w času dawnym, zastarskim w kraju babyloniskim.

Na to jim pòsła wotmołwu Bóh Knjz z njebies selenu: Waš jazyk, kiž was jednoća, tón so nětk hnydom spowróća.

Lud, kiž bě jednoh jazyka pak wučahny do wuchoda a zasydli so w runinje, kiž Sinearska rěkaše.

A nadobo je stało so, zo rěčeše lud wšelako. A hišće dale twarjachu, tež hižo chětro swarjachu:

Tam wjele prócy mějachu, cyhele z hlíny džělachu. Wšitko so jim radžeše, tak zo jim mysl schadžeše:

„Hej, hólče, daj tu łopač mi!“
„Was willstest? Ich versteh dich nie!“
Třeći „Avanti!“ skrěčeše, na susoda so wottorže.

Što pomha nam ta hromada wšěch cyhelow, kiž nastala? Tuž twarmy tola město sej, zo džěło njetrjebawše njej!

Na přecelne „How do you do?“
bě wotmołwa: „Rabotaju!“
A šesty „Pozor!“ zarjeji.
„Uwaga!“ sedmy wotmołwi.

Ze spēchom džěchu do džěła, do hrjebanja a twarjenja. A jako krónu na kóncu sej twarmy wěžu hobersku!

Tuž nasta wulka rozkora, brigady džěchu do stawka. A bórže wšitke skupiny so zhubichu z runiny.

Ta mróčeje njech přesaha, dónž njedocpěje njebiesa. Na tajke wašnje wulkotne tež naše mjeno njezańdže.

Twarnišćo wosta puste tam, pod mjenom Babel znate nam. Na kóncu Bóh so dohlada: Tu je šće jedna skupina!

Džě hewak stać by móhło so, zo zańdže naše hromadstwo a wučěhnjemy do swěta, kóždy do druhoh kućika.

Wy ludžik sće mi pokorny a pilny, přewšo měrniwy, was pósćelu do Łužicy, do wašej nowej domizny.

Bóh Knjz pak z njebies wujědže a wuhlada jich činjenje a džeše: Lud je jenaki po wašnju, mysl, po rěči.

Tak Serbam puće wukaza a džeše, zo jich lubo ma, zo škitać chce jich na wěki, dónž serbske słowo zakliniči.

H. Šolta

Štož lud tón předewzał sej je, to ze wšej mocu přewjedže, zo by so stał z knježerjom nad zemju a tež nad njebjom.

Po 1. knihach Mózjasowych 11

**Žohnowane jutry
přeje wšitkim čitarjam**

redakcija Pomhaj Bóh

Foto: Norbergowa

Farar na w. Herbert Nowak 80 lět

Co som ja derje how na swěše a k comu powoľany som?

Takle čitamy w jednym delnjoserbskim kěrľušu. Tute prašenje je sej zawěrnje hižo mnohi z nas stajil. Za čo sym ja dobry a kajki je mój nadawk tu na swěće? W serbsčinje njeje rozdžěla mjez słowomaj powoľanje (Beruf) a powoľanje (Berufung). Tola je to jedne přeco to druhe? Naš česceny jubilar je wjele wjace hač 50 lět swoju službu jako farar swěru zasta- rał, ale jenož pjeć lět smědžeše po swojim nutrkownym powoľanju serbskim wosadam w Delnjej Łužicy Bože słowo w serbskej rěči předować. A tola njeje zadwělowať, ale swoju na- džiju na Božu prawdosć stajil. Njech naš česceny farar Nowak sam powěda:

Započmy z poslednej wój- nu. Mi njebě žane pokojne ži- wjenje za pisanskim blidom po- stajene, ale sćezechu mje chło- stajo z třěľbu w ruce k wojowa- cej jednotce. Swědomje mje ja- ra hrjebaše, a to přinjese mje tež do wulkich strachow. Ně- kotre razy wuprajichu mi před- stajeni kruty porok, dokelž nje- běch so, kaž bě prikazane, poľ- njeskryť. Tehodla běch na kón-

cu wójny defetizma dla jenož wyši třělc. Tukachu, zo chcu so přez „domizniski třěľ“ dalje wójnje wuwinyć. To so tehdom kruće chłostaše.

Znajmjeńša njemějach ani trochu stracha. Čehodla smjerc zaccpěwach? Chilach k džě- scowskej wěrje. W samotnosći wysokeho sewjera rozmoľ- wjach so z Bohom lubym Knje- zom. Jednach ze swojim nje- bjeskim Knjzom po starote- stamentariskim přikładze: „Luby Božo, ty njemóžeš do- pušćić, zo w bitwje zahinu – što budže potom Delnjoser- bam předować? Sym posledni, kiž to hišće zamóže. Ty so sam zrězaš, hdyž mi tu zahinyć daš; trjebaš džě mje hišće.“ Takle modlach so w najhóršej třěleń- cy. Běch kruće přeswědčeny, zo mje nihdy kulka njetrjechi, haj ja čujach kruty Boží slub. Džens so tajkej jednorej wěrje smějemy, tola tehdom džěše wšědne wo žiwjenje a smjerc.

Wjace hač 40 lět dyrbyeše so wězo minyć, prjedy hač móžeše Bóh swoje předewzaće ze mnu zwoprawdźić. Čłowske intrigi, zadržane do duchownych

suknjow, zadźewachu, zo při wšém njeprěstawacym prócowanju žane farske městno w Serbach njedóstach. Tola Bože młyny mlěja drje pomału, ale wobstajnje. Wot 1988 smédžach - nětka dołho hižo na wotpočinku - hdys a hdys delnjoserbskim wosadam w maćeršćinje služić, kaž kemšemi tak tež z nutrosćemi w rozhlósu a z přinoškami w nowinach. W septembru 1987 kładžechu so na zetkanju serbskich křesćanow w Dešnje kolije. Na to dźělach na doskónčnym zestajenju křesćanskeje, wěrowanskeje a pohrjebnej liturgije kaž tež na liturgiji za wosadje kemše z Božim wotkazanjom a bjez njeho, zo bych

potom 8. meje 1988 w Jan-šojcach přenje dospołne kemše po wójnje w delnjoserbsćinje swjećił.

Sym posledni žiwy duchowny, kotryž je so hišće jako gymnaziast na delnjoserbskich kemšach w třicetych lětach w Serbskej cyrkwi w Choćebuzu wobdźelił. Tak bě na wot lěta 1988 wote mnje dźeržanych kemšach kontinuita zdźeržana k fararjomaj Šwjeli a Wjeńcće, poslednimaj serbsce předowacymaj duchownymaj w Delnej Łužicy za čas nacionalsocializma. Z tym smédžach tola hišće swoje powołanje jako serbski farar zwoprawdźił. Hdy by mje wězo wójna požrěła, by nowy začatki po 1945 lědma možny

był. Ja njewisach na swojim žiwjenju, ale na křesćanskim serbstwje, kotrež dyrbeje so z mojim duchownym skutkowanjom wopłodzić.

Nětka je mój hlós jenož hišće někotre ducent razy w serbskim rozhłosu słyšeć resp. móža so moje mjeńše přinoški z cyrkwinskej tematiku w Nowym Casniku čitać. Čelne čerpenje nuzuje mje, so wotrjec služby před wołtarjom a na klětce. Sym tehodla jara zrudny, tola kóždy dyrbi wědžeć, hdy ma wotstupić.

Njeh je nam jasne powołanje našeho jubilara z příkladom we wosobinskim a w narodnym dźěle. A chcemy so ze słowami

poslednich linkow hižo mjenowaneho kěrluša wo to modlić, zo by tež nam spožčene było, zmysl našeho žiwjenja spóznać:

Ga daj we takej pšosbje jano mě wostaš stawnje před Tobu, až wuznaš raz we mnjo stanjo, kak služym Tebje z wěrnosću.

Daš take powołanje mě jan sěgnjo k Tebje wobstawnje.

Z cyteje wutroby přejemy, serbscy křesćenjo w Delnej a Hornjej Łužicy, přeceljo w tuta wukraju, našemu jubilaraj, česćenemu fararjej Nowakej, našemu lubemu nanej a dźědej hišće wjele strowych lět a bohate Bože zohnowanje džens a kóždy džen.

Norbergowa

W Rakecach za čas wójny

Nalěto 1938 bě gestapo Rakečanskeho fararja Juliusa Riotu zajała a do Drježdžanskeho jastwa wotwjezła. Wón so wjace njenawróci. K zastaranju wosady posła wyšnosć wikarow. Po rjedze tu sluzachu: Karl-Heinz Wille ze Stróže, Gerhard Herrmann z Hirschfelde a August Meltka z Rakojd. Bórže po wudyrjenju wójny mješe Meltka swój talar z wojserskej uniformy zaměnić, a wosada bě znowa bjez zastaranja. Z nuzy, hdze fararjow dobrać we wójnskim času, zasadzi cyrkwinska wyšnosć nětko chorowatych, brašniwych abo duchownych na wuměnk. Do Rakec posła nalěto 1940 fararja a. D. (zwonka sluzby) Maxa Uhlmann a Lipska. Wón wosta tójšto lět, tež hišće po wójnje, w Rakecach. Postatusu bě tež Uhlmann jenož wikar, hlownje zamotwity za Rakečanskej naležnosće bě hač do swójeho zajeća kónc lěta 1941 serbski wyši farar Jan Kapler w Njeswaćidle.

Farar Uhlmann je w swojim wobšěrnym žiwjenjoběhu, spisanim lěta 1946, tež wopisał swoje Rakečanske lěta. Dokelž so při tym wosebje ze serbskosću wosady zaběra, njeh je tu wurězk w serbskim přetožku podaty:

„Tak jara, kaž sym pod tym čerpał, zo běch hižo dočasne jako njetrěbny grat na bok čisnjeny, tak jara so džensa dža-

kuju Bohu, zo je mje tehdy tuton puć wjedł. W lětach bjez zastojnstwa so moja chorosć polěpšowaše, tak zo móžach při wudyrjenju wójny scěhować namołtu krajnocyrkwinskeho zarjada, so přizjewić k službje. Tak přińdžech 13. měrca 1940 do Rakec, z měšćanskeje wosady, w kotrejž běch 27 lět skutkował, do wosady na kraju z dospołnje hinašimi nahladami. Dokelž pak běch jako dźěćo na wsy wotrostł, bě mi jara lochno, služić wjesnjanam po jich nahladach. Tež sym tutu wosadu hižo trochu zeznał, hdyž přebywach tu w swojim studentskim času na prózdnicach.

Nadeńdžech cyrkwinske předstejićerstwo, kotrež wobsteješe drje tež ze stronjanow, ale kotrež bě dospołnje cyrkwinsce zmyslene a přeco w zajimje cyrkwy jednaše. Wot hibanja Němskich křesćanow njebě ničo wjace pytnýc. Zadžiwany běch nad stawom wosady. Na spočatku lětstotka bě wopyt kemšow był cyle wurjadny; nětko bě chětroskromny. Pad Riota kaž tež do toho jeho cyle wosadne skutkowanje bě so zahubnje wuskutkowało. Dowěra do duchowneho bě w širokich kruhach podryta. Tehodla bě stronska agitacija nadešla plódnou rolu a bě pohóršiła rozpad. Wšelacy nachwilnje faru zastaracy wikarajo njeběchu na tym wjele

změnić móhli, dokelž tu jenož skrótko běchu.

Dokelž so kóždu třecu njeđzela ze susodnym fararjom Kaplerjom wotměnjach, zo by wón tu serbske kemše swjećił, drje mje Serbja scyła jako swójeho duchowneho njewobhladowachu. Ze swojimi pohrjebami pak běchu stajnje na mnje pokazani, dokelž so pohrjeb w němskej rěči wotměwachu. Tehodla sym, derje wědžo, zo so na chowanjach cyła wjes wobdźeli, nałožował najwjetšu prócu na pohrjebne narěče. Na tute wašnje dobych sej poněćim dowěru tež mjez Serbami. Wjac a wjac Serbow wopytowaše němsku Božu službu. Na serbskich kemšach pak woteběraše wopytowanje dła politiskich předowanow němskokřesćanskeho fararja, a skónčnje chodžeše na nje jenož hišće 5 do 10 ludži. To pohnu cyrkwinske předstejićerstwo k temu, zo wozamkny w oktobrje 1942 zastajić serbske Bože služby.

Tak so sta, zo poněćim zrosćeštej němska a serbska wosada k jednej wosadze a mnozy Serbja buchu najswěrniji wopytwarjo němskich kemšow. Zo pak bych móhł lěpše služić starým a chorým, kotřiž njemóžachu wjac do cyrkwy chodźić a kotřiž němsku rěč běžnje njewobknježachu, sym serbsćinu tak daloko nawuknył, zo móžu hižo tři lěta jim podawać Bože wotkazanje w jich maćeršćinje. Mjeztym su zemřeli či najstarši, kiž móžachu němčinu jenož lamać. We

wosadze je lědma hišće něchtó, kotryž njebje němsce rozumił.

Scyła je přeněmčowaniski proces w poslednich lětach jara postupił. Serbske swójby, kotrež mějachu ratarsku pomocnicu (Landdiensthelferin), běchu nuzowane, rěčeć němsce. Tehorunja dyrbjachu swójby, kiž běchu pokazani na zapřahi čekancow, chcyjo nochcyjo z nimi němsce rěčeć. Dźěći a mlódotni rěča mjez sobu jenož němsce; hdyž so w swójbje serbsce narěča, wotmołwja němsce. Samo serbski postrow njeje so móhł wjac zadomić. Najbóle wužiwaný postrow je „Guten Tag“. Wjetšina Serbow je so z tym wotnamakala; čuje, zo njehodži so tute wuwice zadźeržeć a zo jich dźěći z němskej rěču dale přińdu hač ze serbskej. Tež wójnska nuza je to swóje k temu přinošowała. Čim dlěje wójna traješe, čim bóle wšak přiběraše tež wójnska nuza. Žadyn dom, w kotrymž njebydleše starosć wo při wuznych, žana swójba, do kotrejež njebje začahnyło horje žarowanja! Tak bywachu ludžo wotewrjeni za trošt z Božeho słowa, tež hdyž so poskići w němskej rěči.“

Prosmy čitarjow, kiž wědža wo fararju Uhlmannu abo wo wobstejnosćach w Rakecach za čas nacionalsocializma, napisać do PB swóje dopomnjenki. Wjele z tehdyšeho časa je hižo zhubjene, něšto pak ma so po možnosći hišće wuchować.

T. M.

Wopyt lutkow

Měrćin Nowak-Njehorński

Wo lutkach

Před dołhim, dołhim časom bydlachu tež w našej wokolinje lutki, mali ludžo, runje tak wulcy, zo móžachu z kónčkom nosa blidowu kromu dosahnyć. Woni mějachu dołhe brody a běchu po zdaću jara stari. A tola běchu hibićiwi a spěšni kaž pacholjo. Na hłowje mějachu wšelakobarbne měcy, wobšite z kožuchom. Jich kabaty, prjedy praješe so jim sukne, sahadu hač do kolen, běchu po bokomaj zašite, a šerpa je hromadze dzeržeše.

Najwjetši kmjen z Wojerowskeje wokoliny bydleše w kamjentnych hórkach pola Čorneho Chołmca. Druhi kmjen bě žiwy w małej pěskojtej hórce njedaloko Horow. Tute lutki

běchu znate z teho, zo běchu jara dobroćiwe a z wobydlerjemi wjeski w dobrym susodstwie žiwe. Powěda so:

Za Lewicec bróznju na Horach bě mała hórka, a na kóncu hórki bydlachu Budarjec. K nim lutki husto přichadźachu, zo bychu sej džežu wupožčili. Při tym řečachu přeco wšitko nawopak. Woni prajichu: „My nohcemy wašu njedžežu, my nohcemy waš njesuwak za chléb, my nohcemy wam za to přinjesć naš nowopječeny njechlěb.“ Woni dostachu wězo džežu a suwak, a njetraješe dołho, tak wróćichu wšitko a jako džak přinjesechu tež jedyn ze svojich chlébushkow, kotryž přeco derje słodžeše.

Dalši kmjen bydleše w hadowych hórkach pola Běłeho Chołmca. Štož tute horki znaje,

móže sej to derje předstajić.

Jónu woraše wotročk w jich bliskosći šćerniščo. Nadobowonješe za čerstwje pječeny, a wón sej praji: „To drje su lutki tykanc pjekli. Woni móhli tež mi skibku přinjeć.“ Lědma zo bě sej to myslit, přinđe lutk a přinješe jemu čerstwy tykanč a karanč piwa. Wotročk zwjeseli so jara, ale lutk rjekny: „Tykanc

drje móžeš jěsć, ale nakrač jón njesměš. Wupić piwo směš, ale karan njesměš k hubje wzac.“ Za tajke žorty běchu lutki znate. Štoměnice, kak je překlepany wotročk wuměnjenja daričela spjelniť?

Tež w kopcach wokoło Bjezdankec hata lutki pječa bydlachu. Prjedy hač z Ciska k hatej přinđeše, je hišće džens mała swětlina, na kotrejž su lutki swoje swjedenje swjecili. Powěsć „Lutki a stary swat“ wo tym powěda. Jónu prošachu lutki džowku z Ciska a kmótru. Wona bě znata jako dobroćiwa holca, a wosebje džěci mějachu ju rady. Jónu wječor steješe nadobu lutk w jeje komorje, wjerćeše swoju měcu w rukomaj a prošeše ju, swojemu přnjemu synej kmótrić. Wón prošeše ju tak nutrnje, zo wona

do teho zwoli. Za něšto dnjow džěše wona w dorěčanej hodzinje z pukotacej wutrobu ke kromje lěsa. Lutk, kotryž bě ju přeprosył, wočakowaše ju hižo. Wón wjedžeše ju po znatym lěsnym puću, a bórze přinđeše jk Bjezdankec hatej. Přišedši k wěstemu kopcej, zaklepa wón tři króć wo štom, a před nimaj wotewrěchu so wulke durje. Mnohe lutki woziwjachu rozswětleny rumnosć, a wšitke wjeselachu so na holcu, kotraž bě jako kmótra přišla. We ložku ležeše džěcatko. W tym woko-miku zaklinča jara rjana hudźba. Lutki přinjesechu holcy jědź a piće a potom položichu džěcatko jej na klin.

Nětko započaso prawy swjedenje. Lutki so wjeselachu a běchu rozwołni, rejwachu a spěwachu, jědźachu a pijachu. Naposled bližeše so holcy stary lutk a dari jej wulkej złotakaj. Nan džěsca přewodžeše kmótru k lěsnej kromje. Hdyž holca do swojeje komory přinđe, switaše, a wona mjenješe, zo bě so jej wšitko džało. Tola złotakaj w jeje ruce ju powučistej.

Hišće jednu wosebitosć chcu naspomnić - na barbjě měcow móžeše so spóznać, zwotkel běchu. Lutki wokoło Čorneho Chołmca mějachu čorne, z Horow čerwjene, Běłocholmčanske běle a skupina wokoło Bjezdankec hata zelene měcy.

Jan Kasper

Wěrju do Jezusa Chrystusa

Wón postaja moje žiwjenje. Po přikładze jeho žiwjenja, wumrěca móžu so orientować. Wón přiwozmje mje, kaž je mje při křćenju přiwzał: bjez wuměnjenja, z lubosće a přecelstwa. Hdyž jeho lubosć nazonju, sej jeho přecelstwo lubić dam, njemóže to bjez wuskutka wostać: Kajkiž wón, tajki ja. Při wšěch mojich zmylkach a mylenjach steji wón ke mni. Tuto wulkotne zadźerženje „wotbarbi“: Nohcju druhe-mu jeho winu wumjetować, chcu tež druheho připóznać, kiž ma druhe mjenje hač ja. Spytam čłowjekow rozumić, kotřiž su za mnje komplikowani. Wěrju do Jezusa Chrystusa, z rowa stanjeného, kiž móže prajić: Sym žiwy, a tež wy dyr-

biće žiwi być. Wón da mi znowa započec, hdyž sym na kóncu. Wón da mi wodychnyć, hdyž sym bjezmócný a zrudny. Wón da mi so nadžijeć, zo swoje žiwjenje njezmylu, ale zo z nim zaměr docpěju, k wumóženju, dokonjanemu žiwjenju!

Lube čitarki, lubi čitarjo! Mje su prosyli, přinošk wo 2. artiklu našeho wěrywuznača napisać: Wěrju do Boha, Syna, kiž je mje wumóžil. Pisam za Was swój přinošk, swoje zasady wo wěrje, kotrejž podpisam, ke kotrymž steju. Sym so wzdał, něšto wo wěrje do Chrystusa napisać. Sym swój počah ke Chrystusej zwuraznił ze swójskimi słowami. K temu chcyl kaž kóždeho a kóždu z Was namoľiw. Wuslědźće to, štož Was z

Jezusom Chrystusom wjaza, zwurazniće to ze svojimi słowami, štož wón Wam woznamjenja. To móže wažne być za Was samych, a to móže wažne być, jelizo so raz wuprajiće wo swojej wěrje - džěcom, mót-kam, wnučkam, dowolowym znatym, sobupacientam, koleg-am, susodam. Potom njepręd-njesće wěrywuznače wot spočatka do kónca, potom sće za svojimi słowami prašani. Nětko budžeće sej myslit: Pisar tuteho přinoška ma drje něšto přeciwo našemu „Japoštołskemu wěrywuznaču“. Wobkruću Wam: Řěču je rady zhromadnje z kemšerjemi. Rozkładuju je rady na pačerskej wučbje abo na kursu wo wěrje za dorosćenych. Wono zwjazuje křescanow wšelakich konfesijow a wjele lěstotkow. „To je zawěrnje wěrnó!“ Čitajće k temu wu-

jasnjenja Martina Luthera (w nowych němskich Spěwarskich pod č. 806.2). Rozpominajće tež 1. tezu Barmenskeho teologiskeho wujasnjenja (EG č. 810) a druhe plaćiwe zjeća:

- Komornik z Etiopiskeje so wuznawa: „Ja wěrju, zo Jezus Chrystus je Boží syn“ (Jap. sk. 8.37).

- Wěm, zo je mój Wumóžnik žiwy (Hiob 19.25).

- Jezus Chrystus, swěca swěta (Jan 8.12).

Z tutech wariantow Wy wiedzice: Wón, Jezus Chrystus, znaje wšelake wašnja, čłowjekow wołać a wumóžić. My mamy wšelake wašnja, jim na jeho směrnicy, na jeho dobrotu wotmoľiw: zhromadne wěrywuznače, swojske wuznače: wašnje, kak wěru ze svojim žiwjenjom wobswědčimy.

E. Wittig, Běła Woda

Jutry na Hrodzišku

Foto: A. M.

Jutrowny kěrluš

Nětk wutrobnje so zradujmy na swjatyh jutrow róčny čas. Bóh swoje zbože dari zas.

Naš Zbóžnik z rowa stanyl je, kiž na křižu smjerć ćerpješe. Joh chwalimy do wěčnosće.

Wón wrota hele rozłama, wšěm svojim z njeje wupomha, nas z wěčneje smjerće wumóža.

Ći, Chryšće, chwalbu spěwamy, zo wukupił nas z kreju sy za paradiz. Će česćimy.

Tak wjesel so, wšo křesćanstwo, a Boha chwal trojjeničkoh nětk hač do časa wěčneho.

Haleluja, budź chwaleny Chrystus, syn Mariny.

Što rěka „Ja wěrju“?

Druhdy so něchtó praša, kak móže so wěra nawuknyć. Potom dyrby jemu prajić: Wěru njemóžeš nawuknyć kaž jězdženje z awtom. Z tym chcú prajić, zo tu njejsu wěste prawidła, kotrež dyrbiš znać a tež nic wěste techniki, na kotrež maš džiwać, a hdyž to wšo wěš a wobkedźbujes, potom wěriš. Wěru tež njemóžeš nawuknyć kaž někajku baseň: Hdyž sy wěrywuznaća a kaznje słowo po słowje z hłowy nawuknył, potom wěriš. Hdyž pak su wšitke tute puće wopačne – kak potom k wěrje do Boha dóndže?

Japoštoł Pawoł pisa (Rom. 10, 17): „Wěra přińdže z předo- wanja.“ Móžemy tež prajić: Wěra přińdže ze sluchanja na Chrystusowe słowo. Potajkim:

Hdyž na Bože słowo poslu- cham, budu wot njeho hnuty a tak přińdu k wěrje. Tuta wěra njeje ženje dospołna. Přeco zas móžu něšto nowehospóznac, ale přeco zaso je wěra tež wot njewěry a wot wopačneje wěry wohrožena. Wšak njedosaha, zo wěrju. Wěra ma prawa być.

Kak pak móžu prawu wěru wobchowac? Najprjedy přez to, zo čitam Swjate pismo a poslušam na Bože słowo. Je to tola zakład našeje wěry. Tam spóznaju, hač je moja wěra pra- wa abo nic. A potom móžu pra- wu wěru wobchowac přez wo- sadu, do kotrejež slišam. We wosadze móže jedyn druhemu wěru posylnowac a na strachi, kotrež wěrje hroža, pokazać. Nic naposledk sliša tež modlit-

wa wo prawu wěru k temu.

Njeńdže wo to, druhich zasudzić, dokelž maja druhu wěru abo dokelž njewěrja. Jezus tež njeje druhich zatamał, ale je blišeho lubował a nam tajku

lubosć přikazał. Lubosć k blišemu pak njerěka, jeho pře- swědčenje za prawe měc. Móžu drugeho lubowac a tola jeho nahłady za wopačne měc. Jezus je to znajmjeńša tak činił. A.

Płaća naše stare wěrywuznaća hišće?

Ewangelska cyrkej je so zwja- zała na wěrywuznaća, kiž su před lětsotkami nastala. Wone su zakład wučby a žiwjenja cyrkwy. Farar so při ordinaciji na tute wěrywuznaća zwjazja a runje tak cyrkwiske předsteji- ćerstwo. Ale płaća wšitke jed- notliwe wuprajenja starych wě- rywuznaćow tež potom, hdyž je so položenje na swěće pře- měniło a hdyž džensa něstokuli hinak posudžujemy hač gene- racije před nami? Příklad za to je 16. staw Augsburgskeho wěrywuznaća, hdžež rěka, „zo móža křesćijenjo ... bjez hrě- cha ... prawe wójny wjesć“. Mnozy wěriwi so prašeja, hač móže so to tež džensa hišće takle prajić.

Z prašenjom, hač su wěry- wuznaća we wšitkich jednotli- wych wuprajenjach tež džensa płaćiwe, je so komora za teolo- giju Ewangelskeje cyrkwy w

Němskej zaběrała. Wona je swojespóznaca w małej brošur- ce wozjewiła. W njej so scěho- wace wupraji:

Wěrywuznaća su wuklado- wanja Swjateho pisma a zdo- bom směrnicu za zrozumjenje biblije. W nich pokazuje so, zo je wěra samsna, tež hdyž so položjenja a časy změnja. Wěry- wuznaća pak su tež z časa nasta- ća zrozumić. Tehodla mamy so prašeć, hač wone we wšěm džensnišim spóznacem wotpo- wěduja. Je móžno, zo dyrbi so naša wěra z druhimi słowami wuprajić. Teologiske wupra- jjenja 1934 w Barmenje abo Leuenbergska Konkordija z lěta 1973 su za to přikłady. Z tym njejsu stare wěrywuznaća wotbyte, ale za džensniši čas aktualizowane. Jeli so to stało njeby, bychy naše wěrywuz- naća jenož hołe słowa byle.

A.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Hłowna zhromadźizna „Maćicy Serbskeje“

Kaž kóždy lěto, wotbu so tež lětsa srjedu po jutrach hłowna zhromadźizna „Maćicy Serbskeje“, a to w Budyšinje w Gu- dźic hosćencu. Kaž je „Maćica Serbska“ hłowne a najwažniše zhromadne towarstwo wšěch Serbow wobedu wuznaćow, tak tež maja so jeho zhroma- dźizny kóždy raz wosebiteje

kedźbnosće zwjeselić. Na lětu- ^{wot-} ~~wot-~~ šu zhromadźiznu bě so po ně- čim 62 sobustawow zešlo... Najnužniše za nowotwar (Serbskeho domu) su pjenježne srěd- ki; tež wo te su so sobustawy předsydstwa a wubjerka, wose- bje pak z njewustawacej horli- wosću knjez dr. Muka starali... SN, 18. a 25. haprleje 1896

Foto: W.

POWĚŚĆE

Budyšin. Po tym zo je so loni farar Duntsch wot swojeje wosady rozžohnował a so na wotpočink podał, bě přenje farske městno našeje wulkeje Michałskeje wosady njewobsadźene. Krajnocyrkwski zarjad je nam nětko wikara posłał. Njedźelu, 18. februara, je so wikar Christoph Stolte na Božej službě wosadze předstajil. Wón pochadza z města Unna we Westfalskeje. Studował je wón w Marburgu a w Göttingenje. W přichodnym času ma wikar Stolte swoje druhe pruwowanje złožiť. Přejemy jemu za swoje zastojnstwo Bože žohnowanje.

Nowe Město nad Sp. Wutoru, 27. februara 1996, zetka so w 15 hodź. w Nowym Měście nad Sprjewju w Bornakec Serbskej bróžni 16 žónskich. Přeprosyłoj běštej wjesna skupina Domowiny a Domizniske towarstwo.

Serbski superintendent z Budyšina, knjz farar Albert, běše někotre razy spytał, tute zetkanje zarjadować. Šwarna chwila bě trěbna, prjedy hač zamóchmy naše žónske přeswědčić, sebi samym so dowěrić, hdyž wo jich maćerčinu dze. Jich jenička starosć, słowa knjeza Alberta njerozumić, wopokaza so pozdžišo njewoprawnjena. Wón měješe wjele zrozumjenja, rěčeše pomału a přetorhny so tež, hdyž njeběchu jeho woprawdže zrozumili. To pak so jara zřědka k jeho a našemu wšěch wjeselu sta.

Zajimawe běchu wuwjědźenja superintendenta wo aktiwita-

tach, kotraž so w Budyšinje za ewangelskich wěriwych w dwurěčnych kónčinach stawa. Kak, hdze a hdy so druhdze zetkanja organizuja, kajke su reakcije ludźi na to, wšo to bě jara zajimawe.

Při šalce kofeja so potom na połserbsce, na połněmsce bjesadowaše, a zjednachmy so na to, podobne zarjadowanje nazymu znowa planować. potom budže nam knjz farar Albert wo sektach rozprawjeć.

Nutrnosć a zhromadny Wótče naš zakónčišterj popoždnje w dostojnej formje.

Naše žónske, kotrychž so pozdžišo wuprašowach za začišćom, kotryž běchu měli, měnjachu: Běštej to dvě natwarnej hodžinje w harmoniskim towarstwje. Nam je so lubiło.

H. Krawcowa

Smječkecy. Srjedź februara začahny do Smječkečanskeje fary Müllerec swójba z Lipska. Knjz Müller je načolnik Teologisko-pedagogiskeho instituta ew.-luth. krajneje cyrkweje w Drježdźanach. Knjeni Müllerowa přewozmje we wosadze wikarsku službu a budže hłowneho zastupjerja, fararja Oehmu, při dźele podpěrować a zdobom złoži druhe teologiske pruwowanje. Hdyž je tuto wobstala, móže so wona w druhej połojcy lěta zapokazać a potom farske městno w Smječkecach dóstać.

My so nad tym wjeselimy a přejemy knjeni Müllerowej a jeje swójbje Bože žohnowanje při dźele a zo by so w nowej wokolinje derje zadomiła.

Cyrkwinski časopis wo ewangelskich Serbach

Časopis „Schlesischer Gottesfreund - Kirchliche Beiträge zu Ostfragen“ wěnuje w swojim lětušim januarskim čisle tři strony ewangelskim Serbam. Pod nadpismom „Die evangelischen Sorben“ wozjewi so cyły němškorěčny tekst informaciskeho łopješka, kotraž bě Serbske ewangelske towarstwo loni wudało. Tekstěj přidate su

geografiska karta, rysowan-ka cyrkwički w Sprjowjach a wjacore fota Jürgen Mačija. Wobrazy pokazuja Boži dom w Delnim Wujědźe, serbski narowny kamjeń z Čorneho Chołmca a serbske napismo we woknje Łazowskeje cyrkweje.

Wo wozjewjenje wobšěrneho serbskeho přinoška je so postarał Wulkozdžarowski farar magister Dietmar Neß, ko-

tryž je nimo swojeho zastojnstwa zamołwity redaktor časopisa „Schlesischer Gottesfreund“. Na jeho přostwu je Serbske ewangelske towarstwo dowoliło wozjewjenje teksta. Farar Neß w předšlowje nastawka wuzběhuje, zo je informaciske łopješko wo ewangelskich Serbach jara spodobnje zestajane a wuhotowane.

T. M.

Přeprošujemy

05.04. - Čichi pjatk

9.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Rakecach (farar na w. Feustel)

11.45 hodź. nutrnosć w rozhłosu (sup. Albert)

14.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej (sup. Albert)

07.04. - 1. dzeń jutrow

13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)

08.04. - 2. dzeń jutrow

9.30 hodź. delnjoserbske kemše w Picnju (prědar Frahnów)

10.00 hodź. kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Albert)

11.45 hodź. w samsnym času Boža služba za dźěci nutrnosć w rozhłosu (farar Malink)

14.04. - 1. njedźela po jutrach

18.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Smječkecach (sup. Albert)

20.04. - sobota

14.00 hodź. wosadne popoždnje w Hućinje (sup. Albert)

21.04. - 2. njedźela po jutrach

11.45 hodź. nutrnosć w rozhłosu (sup. Albert)

15.00 hodź. wosadne popoždnje we Łazu (sup. Albert)

04.05. - sobota

15.00 hodź. wosadne popoždnje w Barće (sup. Albert)

05.05. - 4. njedźela po jutrach

10.00 hodź. kemše z konfirmaciju w Budyšinje w Michałskej (sup. Albert)

11.45 hodź. nutrnosć w rozhłosu (sup. Albert)

13.30 hodź. kemše w Budestecach (sup. Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjadowa Serbska předarška konferenca. - Domowina-Verlag GmbH, Tuchmacherstraße 27, 02625 Bautzen. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, 02625 Budyšin, tel. 03591/481280. - Sadžba: Serbske Nowiny Budyšin, čišć: Serbska čišćernja twzr w Budyšinje. - Wuchadza jónkróc za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 1 000 028 450, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 85 550 000